

виховний процес, управління ним, передбачення його розвитку та його результатів, вважаємо, що реалізація управляючої, прогностичної та діагностичної функцій педагогічної діагностики саме і відрізняє діагностику від педагогічного контролю в його традиційному розумінні як інформаційно-констатуючого. Відмітимо, що особливістю сучасного етапу розвитку освіти є активний інноваційний пошук на всіх рівнях управління навчальною діяльністю. Зміни в галузі засобів, методів, форм навчання, а також діагностиці процесу та результатів навчання зумовлені, перш за все, вимогами розвитку суспільства в інформаційному просторі нового типу. Процес докорінних змін вимагає від закладів освіти високої якості навчання та виховання учнів. Діагностування всіх аспектів навчально-виховного процесу з метою його оптимізації мають стати нормою педагогічної діяльності в закладах освіти [2, с. 131]. Адже прагнення з'ясувати всі обставини, від яких залежить успіх в навчанні та досягненні поставленої мети і мають стати рушійною силою на шляху до оптимізації процесу навчання, а засобом визначення цих умов і обставин і мають стати технології педагогічної діагностики. Саме тому планомірна, безперервна діагностика навчального процесу і, зокрема інновацій, що, в свою чергу, впливають на кінцевий продукт процесу навчання, дозволить найбільш адекватно поєднати інноваційні та традиційні підходи до процесу навчання.

Широке застосування психолого-педагогічної діагностики дозволяє керівнику навчального закладу створити сприятливі основи для професійного росту педагогічних працівників та ефективного вирішення завдань навчально-виховного процесу. Отже, діагностування виступає першим обов'язковим компонентом раціонально організованої системи навчання і виховання. Жодне педагогічне дослідження практично неможливе без опору на дані передового педагогічного досвіду. Без діагностики педагогічний процес набуває спонтанно-хаотичного характеру, часто здійснюється методом проб та помилок.

Таким чином, використання методів дослідження в управлінській діяльності дозволяє цілеспрямовано аналізувати педагогічну інформацію, об'єктивно оцінювати стан навчального процесу, приймати аргументоване рішення про його подальший розвиток. Подальшу розробку питань педагогічної діагностики в рамках нашого дослідження плануємо проводити в площині застосування методик діагностики, використання яких сприяє якомога повній реалізації її управлінської функції.

Література

1. Ингенкамп, К. Педагогическая диагностика [Текст]: научное издание / К. Ингенкамп ; пер. Н. М. Рассказова. – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.
2. Цехмістрова, Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика [Текст]: навч. посіб. для студ. вузів / Г. С. Цехмістрова, Н. А. Фоменко. – К.: Слово, 2005. – 280 с.

ПРО РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ ДО ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Попов В.Д. (м. Суми, Україна)

У сучасних педагогічних дослідженнях значне місце посідає проблема формування в учнів пізнавального інтересу. Чимало вчених, психологів, педагогів-практиків вважають пізнавальний інтерес потужним засобом навчання, який впливає на розвиток розумової активності та самостійності школярів, активізує їх навчальну діяльність, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, впливає на емоційну сферу, розвиває вольові якості. Зокрема, Я. А. Коменський стверджував, що пізнавальні потреби, які виявляються в інтересі,

спонукають особистість до навчання. Він розглядає навчання як вольовий процес, пов'язаний із подоланням труднощів. Сам процес подолання труднощів педагог визначає як необхідну умову навчання, оскільки радість, викликана подоланням труднощів, є джерелом інтересу до навчання. Він зазначав, що якщо все можна було досягнути легко, то встановлення істини не викликало б радості. Звідси, на його думку, фактор інтересу у навчанні є процесом серйозного, усвідомленого подолання труднощів [2].

З огляду на це розвиток в учнів пізнавального інтересу до вивчення будь-якого предмета є одним із головних завдань сучасної школи. Важливого значення у зв'язку з цим набуває методична діяльність учителя, адже традиційні форми та методи навчання не завжди забезпечують глибоке вивчення навчального предмета. Тож завдання вчителя полягає в подальшому вдосконаленні підходів до змісту навчання, пошуку нових його методів та форм, які б зробили урок цікавішим, підвищили інтерес учнів до вивчення предмету, активізували їхню діяльність, сприяли ефективності навчання і виховання, досягненню позитивних результатів.

Та водночас пізнавальний інтерес спонукає не лише вчителя, а й учня до пошуку нових знань, нових умінь, нових способів роботи, робить діяльність школяра більш активною, енергійною у цих пошуках.

Значні можливості для формування, зміцнення та розвитку пізнавального інтересу учнів має зміст навчального матеріалу з географії, адже наукові знання про природу й суспільство є основою світогляду особистості. В умовах становлення сучасної географічної освіти учитель повинен давати учням глибокі знання, виробляти в них практичні вміння і навички, розвивати розумові і творчі здібності, формувати в них наукові погляди, переконання, стійкий світогляд. Саме тому розвиток пізнавальних інтересів в учнів до вивчення географії як шкільного предмету взагалі та курсів «Загальна географія» і «Географія материків та океанів», зокрема, є одним із актуальних завдань в діяльності вчителів географії. Жодна з навчальних дисциплін не покликана так інтегрувати знання про природу й суспільство, як фізична географія, що дає змогу всебічно розглядати об'єкти, показувати взаємозв'язок між явищами. Властивий фізичній географії комплексний підхід до вивчення об'єктів та явищ природи, взаємодії природи і людини ставить її в ряд провідних навчальних дисциплін.

На думку відомого вченого – географа М. М. Баранського, питання про зв'язок явищ є найважливішим як для географічної науки, так і для шкільного навчального предмету [1]. Ніби підтверджуючи твердження М. М. Баранського, В. О. Сухомлинський, невичерпне джерело інтересу вбачає у природі речей, в їх відношеннях і взаємозв'язках, у рухові й зміні, в людських думках, у всьому, що створила людина [4].

Особливо це важливо для формування в учнів пізнавальних інтересів, творчих компетентностей, а саме: навчальних досягнень, вирішення інтелектуальних завдань, умінь навчатися та оперувати знаннями. Отже, стимулювання пізнавальної активності учнів, спрямованої, з одного боку, на оволодіння глибокими й міцними географічними знаннями, практичними вміннями та навичками, з другого – здійснення розумового розвитку школярів, формування свідомого відношення до навчання шляхом розвитку пізнавальних інтересів до предмету, є важливою умовою підвищення ефективності навчання.

Головним шляхом формування та розвитку пізнавальних інтересів під час вивчення географії можна назвати активізацію методів навчання. Звичайно, не існує універсальної методики у вивченні географії для всіх учителів. Кожен педагог підбирає таку методику, яка відповідала б його особистим якостям та яка сприяла б формуванню пізнавальних інтересів у дітей до навчання, розвитку і вдосконалення особистості кожного учня.

Слід зазначити, що формування пізнавальних інтересів учнів до фізичної географії, їх успішність, якість знань залежить, насамперед, від правильної

побудови уроку, його форми, змісту, методів навчання, від умілого залучення учнів в активну розумову діяльність, від того, яких знань, умінь і навичок учні набувають на уроках, з якими думками і переживаннями вони йдуть з цих уроків.

На нашу думку, для вирішення проблеми активізації пізнавальної діяльності учнів при вивченні географії найкраще звернутися до нестандартних уроків. Вони допомагають створити позитивну мотивацію навчальної діяльності, стимулюють розумові дії учнів, сприяють формуванню в них стійких пізнавальних інтересів до предмета.

Все більшого поширення останнім часом набувають такі нетрадиційні форми проведення уроків, як вікторини, рольові та ділові ігри, подорожі, екскурсії, КВК, конференції, диспути. Звичайно, кожна розробка нетрадиційного заняття потребує багато додаткового часу і зусиль на підготовку та проведення, водночас, вони необхідні для поглиблення знань, розвитку інтересу до предмета. Нестандартні уроки – завжди подія для учнів. На таких уроках вони почувають себе розкутіше, жваво реагують на кожне питання, репліку вчителя та відповіді своїх однокласників [3].

Позитивному проведенню таких уроків, на нашу думку, сприяє використання цікавої географічної інформації. Безумовно, знайомство учнів з цікавими явищами, фактами, подіями викликає емоційний вплив. Цікавість не тільки стимулює пізнавальний інтерес, а й послаблює напружену атмосферу уроку, підвищує емоційний тонус, мобілізує увагу учнів, що є особливо важливим в засвоєнні навчального матеріалу. Знання, які не викликають цікавості, сприймаються формально, швидко забуваються, не сприяють розвитку мислення і творчості. Без зацікавленості не може бути продуктивного навчання, а значить – і ефективного уроку.

Отже, пізнавальний інтерес, з огляду на зазначене вище, виступає як засіб навчання, цінний мотив активізації пізнавальної діяльності, який дозволяє вчителю зробити навчальний процес привабливим, виділяти в ньому саме ті сторони, які можуть привернути увагу учнів з захопленням працювати на уроці, сприяють їх позитивному відношенню до предмету, власної пізнавальної активності, а разом з цим і якісному засвоєнню навчального матеріалу.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що проведення уроків, які містять цікаві завдання, цікавий матеріал, елементи цікавої географії є досить ефективним засобом формування та розвитку пізнавальних інтересів учнів і рекомендуємо використовувати їх у навчально-виховному процесі під час вивчення фізичної географії.

Література

1. Баранский Н. Н. Методика преподавания экономической географии / Изд. подгот. Л. М. Панчешниковой. – 2-е изд., перераб. – М.: Просвещение, 1990. – 303 с. – (Б-ка учителя географии).
2. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения. – М.: Педагогика, 1982. т.1. – 443 с.
3. Свір Н. В., Нежалська В. В. Розвиток пізнавальних інтересів на уроках географії у 6 та 7 класх: Навчально-методичний посібник до курсу «Основи викладання географії». – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – 44 с.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. – К.: Рад. шк., 1988. – 304 с.